

císaři nesluší přec lhaní.
„Můj synu!“ dí, „už nezbyvá mi,
když touha po cti vás tak mámí,
než zcela po vůli vám být.
Z mých pokladů můžete mít
zlata, stříbra dvě plné bárky,
však nikdy neskrbíte dárky,
štědlost a laskavost, ty sluší.“
Jinoch se zaraduje v duši
nad těmi otcovými sliby,
že s pokladem, jak se mu zlíbí,
naložit káže mu a velí,
ať štědře prohýří ho celý.
Důvod mu řek, jež k tomu chová:
„Můj synu, dejte na má slova,
v štědlosti královnu svou našly
všechny ctnosti, jež ona kráší,
což dokázati je mi snadné.
Všude se na člověka padne,
jenž bohat, mocný, přec jen hany
dojde, když je moc zazobaný.
Kdo má vše — až na milost boží
štědrosť přec svou vzácnost zmnoží.
Jen štědlost v šlechtiče nás mění,
což nedokáže postavení
ani dvornost či uměny,
jmění či původ vznešený,
rytířskosti a síly věno
nebo smélost a mocné léno,
nic, ani krása nepomůže.
Však právě tak, jako je růže
krásnější nežli květy prosté,
když mladíčká a svěží vzroste,
i štědlost, kde se nahodí,
všem jiným ctnostem vévodí.
A přednosti, jež ona vidí
u zdatných, ušlechtilých lidí,

34

A Fenicie slula panna
a právem byla takto zvána,
vždyť nejkrásnější mezi ptáky
přec Fénix nazývá se taky
a jediný je mezi všemi.
Fenicie, jak jeví se mi,
neměla sobě rovnou v kráse.

103

zveličt' aspoň pětsetkrát.
O štědlosti bych povídat
moh věčně na pokračování.“
Jinoch už dohromady shání,
co vyžádal si, vyprosil.
Otec mu všeho nanosil,
čeho se mu jen uráčilo.
Však císařovně teskno bylo,
když slyšela, na jakou pouť
má její synek vytáhnout.
A tak, ač vzbudil stesky, žaly
a ač mu mládí vyčítali,
ač leckdo sráží ho' a káře,
jinoch káže, ať v potu tváře
co nejrychlejš mu přichystají
lodi, že už tu v rodném kraji
setrvat nechce ani chvíli.
Tak lodi v noci naložili
z příkazu královského syna
suchary, spoustou mas a vína.
Lodi už v přístavu jsou plné,
nazíttí s jáсотem se hrnc
k moři širokou písčinou
Alexandr i s družinou.
Myšlenka na cestu je blaží
a císař sám je vyprovází
i s posmutnělou císařovnou.
V přístavu před útesem rovnou
mužstvo už na korábech čeká.
Hladina moře klidná, měkká,
větřík je mírný, nebe skvělé.
Před všemi Alexandr v čele,
když opustil už svého otce,
dal sbohem císařské své matce,
jíž srdce krvácelo v hrudi,
na člunu vyrazil k své lodi.
S ním jeho druzi, bohatýři,

35

Zázraku, divu podobá se
a Přírodě tak krásné dílo
se nikdy víc už nezdařilo.
Chci o tom promluvit jen krátce,
líčením nechci obírat se
těch paží, ruček, těla, hlavy;
kdybych tu tisíc let žil zdravý
a denně násobil své smysly,
přec bych jen ztrácel čas a myslím,
že k pravdě nedospěl bych blíže.
A kdybych, v úkol ten se hříže,
všechen svůj důvtip vynaložil,
přec zklamán jen bych se dožil,
skončil svou snahu bez úspěchu.
Děvče přiběhlo v samém spěchu,
a jak vkročilo do paláce
bez závoje a prostovlasé,
tu skvoucí záře její krásy
rozlila po paláci jasy
skvělejší karbunkulů záře.
U svého strýce, u císaře
stál Cligés, prostovlasý taky.
Toho dne byly trochu mraky,
však oba byli tolik krásní
a on i ona tolik jasní,
že z jejich krásy vytrysk blesk
a celý sál byl jeden lesk,
jako když z jitra slunce vzplane
v červánků záři rozjásané.
Teď však půvaby Cligésovy
chci popsat několika slovy,
jenom pár zcela krátkých vět.
Prožíval právě mládí květ,
měl bezmála už patnáct let
a krásnější byl na pohled
než Narcis, který pod jívou
uzřel svou krásu mámivou

v studánce. Touhou po té kráse
se trápil, zemřel v krátkém čase,
že nemohl jí dosáhnout.
Byl arci krásný, byl však bloud.
Leč Cligés, ten měl krásy více,
jak ryzí zlato nad měď skví se,
tolik, že neumím to říci,
vlas měl jak zlato sálající,
tváře jak mladých růží květ,
půvabný nos a krásný ret.
Postavou byl tak ztepilý,
jak Příroda jen docílí,
když předností, jež jinak dělí
na mnohé, v jednom všechny zceílí.
A u něho tak štědrá byla,
že všechny mu je nadělila.
Dala mu všeho z plných sil,
takový tedy Cligés byl:
moudrost a krása, štědrost, síla,
nejen slupka, i dřev tu byla,
v šermu a střelbě dospěl dále
než Tristan, panoš Marka krále,
i psů a sokolů měl víc;
nechybělo mu vůbec nic.

A tak tu Cligés v plné kráse
před strýcem vztyčen nalézá se.
Ti, kdož ho dosud neviděli,
jak oslnění na něj zřeli
a dívkou byli oslnění
zas ti, jimž dosud známa není.
V úžasu po ní pohled točí.
Však Cligés veden láskou oči
otáčí po ní jenom kradí,
odvrací je a zpět je svádí.
Z pohledů přehavých jak plamen
nepoznat, že je láskou zmámen.

„Ó chůvo, jak bych byla ráda,
však císař za choť si mě žádá
a to mě rozčiluje, drásá,
synovcem ten, jenž je má spása,
je toho, jehož si mám vzít,
a jestli on mě touží mít,
mé roztoužení marné je
a nezbyvá mi naděje.
Spíš kolem ať jsem lámána
než Isoldu a Tristana
snad připomínat láskou naši.
Ta jejich hanebnost mě straší,
až stydno je mi vyprávět.
Nechtěla bych za celý svět
vést život, jaký ona vedla.
Láska ji k hanebnosti svedla,
jednoho pána srdce mělo,
ale dva pány její tělo.
A tak svůj celý život vlekla,
že žádného se neodflekla.
Byla to láska nebezpečná,
však láska má je stálá, věčná,
mé tělo a mé srdce není
naprosto schopno rozdělení.
Nezhanobím své tělo vlastní,
dva muže nikdy neobšťastní.
Kdo srdce, ten i těla pán
a jiný bude odchnán.
Však to bych věru vědět chtěla,
jak bude pánem mého těla
ten, jemuž se mé srdce vzdává,
když otec jinému mě dává.
Na odpor nejsem dosti smělá,
bude-li pánem mého těla
a naloží s ním po své vůli,
bude jen správné, odmítnu-li
milence. Alis na ženění

115

ve snu, bude žít v přesvědčení,
že s tebou rozkoš prožil v bdění.
A tušit nebude, že v spaní
podléhá přeludům a lhaní.
Tak poskytneš mu potěšení,
když se spánkem si splete bdění.“

nemá právo, toť porušení
slibu, nezchystá-li mu zradu,
má po něm Cligés převzít vládu.
Však máš-li tolik mocných sil,
aby ten se mě nezmocnil,
jemuž jsem slíbena a dána,
velmi ti budu zavázána.
Vědmo, užij svých vědomostí,
nebo on přísahy se zprostí
a nedokáže dostát v slovu,
které dal otci Cligésovu,
že už se nikdy neožení.
Co slíbil, držet schopen není,
vždyť za choť už mě pojme záhy.
A mně je Cligés tolik drahý,
to raději ať smrt mě sklátí,
jestli on pro mne zrnko ztratí
z poct, jež mu patří náležitě.
Nesmí se ze mne zrodit dítě,
jež Cligése by vydělilo.
Nuž, chůvo, chutě počni dílo,
získáš mě navždycky svou péčí.“
Tehdy ji chůva ubezpečí,
že použije zařkání
a nápojů a zaklínání,
takže z císaře ani v snách
už nemusí mít žádný strach
(jen co rty smočí v nápoji,
který mu ona podstrojí),
že i když ulehnu si k spaní,
nikdy se nedotkne své paní.
„Můžeš spát klidně, ujištěna,
jako by dělila vás stěna.
Jen jedna věc ti nesmí vadit,
že sny si tebou bude sladit.
Vždy hluboce když bude spát,
slast bude s tebou prožívat

116

Den ze dne mají se víc rádi,
aniž snad on ji někdy zradí
a hádek mezi nimi není,
nedržel ji jak ve vězení,
kam často byly uvrženy
mnohých pozdějších vládců ženy.
Však nebyl pozděj císař snad,
jenž nemusel se strachovat,
že též ho zradí vlastní žena,
když zvěst mu byla vyprávěna,
jak Fencie oklamala
Alise, když mu nápoj dala
a dovršila pak svou zradu.
Proto v budoucnu v Cařihradu
císařovny tak mocné není,
jež nežila jak ve vězení,
protože císař nevěří jí.
Když vzpomene na Fencii,
potom svou ženu dává stříci,
ne před úžchem ve světnici,
ale ze strachu, že ho zradí.
Jen muži, vykleštění v mládí,

ke službě u nich stanovení,
u kterých naprosto strach není,
že dali by se lásce v plen.
Zde skončil dílo Chrétien.